Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (sestā palāta)

2020. gada 13. februārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Direktīva (ES) 2016/343 – Nevainīguma prezumpcija un tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesā – 8. panta 1. un 2. punkts – Valsts tiesiskajā regulējumā paredzēti lietas iztiesāšanas *in absentia* nosacījumi – Apsūdzēto neierašanās uz noteiktām tiesas sēdēm vai nu no viņu gribas atkarīgu, vai arī no viņu gribas neatkarīgu iemeslu dēļ – Tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu

Lietā C-688/18

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, kuru *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā krimināllietu tiesa, Bulgārija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2018. gada 22. oktobrī un kas Tiesā reģistrēts 2018. gada 6. novembrī, krimināprocesā pret

TX,

UW,

TIESA (sestā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Safjans [*M. Safjan*] (referents), tiesneši L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*] un K. Toadere [*C. Toader*],

ģenerāladvokāts: P. Pikamēe [*P. Pikamäe*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– Portugāles valdības vārdā – *L. Inez Fernandes*, *P. Barros da Costa* un *L. Medeiros*, kā arī *D. Pires*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *R. Troosters* un *Y. Marinova*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – bulgāru.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2016/343 (2016. gada 9. marts) par to, lai nostiprinātu konkrētus nevainīguma prezumpcijas aspektus un tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesā (OV 2016, L 65, 1. lpp.), 8. panta 1. un 2. punkta interpretāciju.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar kriminālprocesu, kas ir uzsākts pret TX un UW saistībā ar viņu dalību noziedzīgā organizētā grupā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 Direktīvas 2016/343 9., 33.–37., 44. un 47. apsvērumā ir noteikts:

"(9) Šīs direktīvas mērķis ir veicināt tiesības uz taisnīgu tiesu kriminālprocesā, nosakot kopējus minimālos noteikumus attiecībā uz nevainīguma prezumpcijas un tiesībām piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā konkrētiem aspektiem.

[..]

(33) Tiesības uz taisnīgu tiesu ir viens no demokrātiskas sabiedrības pamatprincipiem. Minētās tiesības ir pamatā aizdomās turēto un apsūdzēto tiesībām piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā, un tās būtu jānodrošina visā [Eiropas] Savienībā.

(34) Ja aizdomās turētie vai apsūdzētie nespēj klātienē piedalīties lietas izskatīšanā tiesā tādu iemeslu dēļ, kurus tie nevar ietekmēt, tiem vajadzētu būt iespējai valsts tiesību aktos paredzētajā laikposmā lūgt noteikt jaunu tiesas sēdes datumu.

(35) Aizdomās turēto un apsūdzēto tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā nav absolūtas. Saskaņā ar konkrētiem nosacījumiem aizdomās turētajiem un apsūdzētajiem vajadzētu būt tiesīgiem, precīzi [tieši] paužot savu gribu vai klusējot, nepārprotami no minētajām tiesībām atteikties.

(36) Konkrētos apstākļos vajadzētu būt iespējai nolēmumu par aizdomās turētā vai apsūdzētā vainīgumu vai nevainīgumu pieņemt, pat ja attiecīgā persona tiesas sēdē nepiedalās. Tas var būt gadījumos, kad aizdomās turētais vai apsūdzētais ir pienācīgā laikā informēts par tiesas sēdi un par neierašanās sekām un tiesā tomēr neierodas. Ar aizdomās turētā vai apsūdzētā informēšanu par tiesas sēdi būtu jāsaprot personas uzaicināšana personīgi vai arī sniedzot minētajai personai oficiālo informāciju par attiecīgās tiesas sēdes laiku un vietu, izmantojot citus līdzekļus, kas ļauj tai uzzināt par tiesas sēdi. Tas, ka aizdomās turētais vai apsūdzētais ir informēts par neierašanās sekām, jo īpaši jāsaprot tā, ka persona ir informēta – ja šī persona uz tiesas sēdi neierodas, nolēmumu var pieņemt aizmuguriski.

(37) Vajadzētu būt arī iespējai tiesas sēdi, kurā var tikt pieņemts nolēmums par vainīgumu vai nevainīgumu, noturēt bez aizdomās turētā vai apsūdzētā klātbūtnes, ja minētā persona bija informēta par tiesas sēdi un ir pilnvarojusi advokātu, kuru ir izraudzījusies minētā persona vai valsts, lai attiecīgo personu pārstāvētu tiesā, un kurš pārstāvēja aizdomās turēto vai apsūdzēto.

[..]

(44) Savienības tiesību aktu efektivitātes princips nosaka, ka dalībvalstis nodrošina pienācīgus un efektīvus tiesiskās aizsardzības līdzekļus gadījumā, ja tiek pārkāptas tiesības, kas personai piešķirtas ar Savienības tiesību aktiem. Lai saglabātu tiesības uz taisnīgu tiesu un tiesības uz aizstāvību, ar efektīvu tiesiskās aizsardzības līdzekli, kas pieejams gadījumā, kad tiek pārkāptas kādas no šajā direktīvā noteiktajām tiesībām, vajadzētu, ciktāl iespējams, panākt, ka aizdomās turētie vai apsūdzētie tiek nostādīti tādā pašā stāvoklī, kādā tie būtu bijuši, ja aizskārums nebūtu noticis.

[..]

(47) Šajā direktīvā tiek ievērotas pamattiesības un pamatprincipi, kas atzīti [Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, turpmāk tekstā – "Harta"] un [Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā, kas ir parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī; turpmāk tekstā – "ECPAK"], tostarp spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās aizliegums, tiesības uz brīvību un drošību, privātās un ģimenes dzīves neaizskaramība, tiesības uz personas neaizskaramību, bērnu tiesības, personu ar invaliditāti integrācija, tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un tiesības uz taisnīgu tiesu, nevainīguma prezumpcija un tiesības uz aizstāvību. Būtu jo īpaši jāņem vērā Līguma par Eiropas Savienību (LES) 6. pants, saskaņā ar kuru Savienība atzīst Hartā noteiktās tiesības, brīvības un principus un saskaņā ar kuru pamattiesības, kas ir garantētas ar [ECPAK] un izriet no dalībvalstu kopīgajām konstitucionālajām tradīcijām, ir Savienības tiesību vispārīgo principu pamats."

4 Šīs direktīvas 1. pantā "Priekšmets" ir noteikts:

"Ar šo direktīvu paredz kopējus minimālos noteikumus, kas attiecas uz:

a) konkrētiem nevainīguma prezumpcijas aspektiem krimināprocesā;

b) tiesībām piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā krimināprocesā."

5 Minētās direktīvas 8. panta "Tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā" 1. un 2. punktā ir paredzēts:

"1. Dalībvalstis nodrošina, ka aizdomās turētajiem vai apsūdzētajiem ir tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā.

2. Dalībvalstis var paredzēt, ka tiesas sēde, kurā var tikt pieņemts nolēmums par aizdomās turētā vai apsūdzētā vainīgumu vai nevainīgumu, var notikt bez minētās personas klātbūtnes ar noteikumu, ka:

a) aizdomās turētais vai apsūdzētais ir pienācīgā laikā informēts par tiesas sēdi un par neierašanās sekām; vai

b) aizdomās turēto vai apsūdzēto, kas ir informēts par tiesas sēdi, pārstāv pilnvarots advokāts, kuru izraudzījies aizdomās turētais vai apsūdzētais, vai valsts."

Bulgārijas tiesības

6 *Nakazatelno-protsesualen kodeks* (Krimināprocesa kodekss, turpmāk tekstā – "*NPK*") 55. panta 1. punktā ir noteikts:

"Apsūdzētajam ir šādas tiesības:

[..]

piedalīties kriminālprocesā [..].”

7 *NPK* 94. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Aizstāvja piedalīšanās kriminālprocesā ir obligāta, ja:

[..]

8. lieta tiesā tiek izskatīta bez apsūdzētā klātbūtnes;

[..].”

8 *NPK* 247.b panta 1. punktā ir noteikts:

“Pēc tiesneša referenta lūguma apsūdzētajam tiek izsniegta apsūdzības kopija. Līdz ar apsūdzības izsniegšanu apsūdzētais tiek uzskatīts par informētu par pirmstiesas sēdes noturēšanu un par 248. panta 1. punktā minētajiem jautājumiem, par savām tiesībām ierasties ar aizstāvi un par iespēju lūgt aizstāvja iecelšanu 94. panta 1. punktā paredzētajos gadījumos, kā arī par to, ka lieta var tikt izskatīta un izlemta viņa prombūtnē, ja vien ir izpildīti 269. pantā paredzētie nosacījumi.”

9 *NPK* 269. pants ir izteikts šādā redakcijā:

“1) Lietās, kurās apsūdzētais tiek apsūdzēts par smagu noziegumu, viņa klātbūtne tiesas sēdē ir obligāta.

2) Tiesa var izdot rīkojumu par apsūdzētā ierašanos arī gadījumos, kad viņa klātbūtne nav obligāta, ja šī ierašanās ir nepieciešama objektīvās patiesības noskaidrošanai.

3) Ja vien tas netraucē objektīvās patiesības noskaidrošanai, lietu var iztiesāt bez apsūdzētā klātbūtnes, ja:

[..]

3. viņš ir noteiktajā kārtībā uzaicināts ierasties tiesā, taču nav norādījis pamatotus neierašanās iemeslus, un ir ievērota 247.b panta 1. punktā minētā procedūra;

[..].”

10 *NPK* 423. pantā ir noteikts:

“1) Sešu mēnešu laikā pēc tam, kad persona ir iepazinusies ar galīgo notiesājošo spriedumu krimināllietā, vai pēc tā faktiskas nodošanas Bulgārijas Republikai no citas valsts, prombūtnē (*in absentia*) notiesātais, atsaucoties uz savu prombūtni kriminālprocesā, var lūgt lietas atkārtotu iztiesāšanu. Lūgums tiek apmierināts, izņemot, pirmkārt, gadījumu, kad pēc apsūdzības izvirzīšanas pirmstiesas procesā notiesātais ir aizbēdzis, kā rezultātā procedūra atbilstoši 247.b panta 1. punktam nevar tikt izpildīta, vai, otrkārt, pēc tam, kad minētā procedūra ir tikusi īstenota, notiesātais bez pamatota iemesla nav ieradies uz tiesas sēdi.

2) Lūgums neaptur notiesājoša sprieduma izpildi, ja vien tiesa nenosaka citādi.

3) Ja prombūtnē (*in absentia*) notiesātais bez pamatota iemesla neierodas uz tiesas sēdi, lietas atkārtotas izskatīšanas procedūra tiek izbeigta.

[..]”

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

11 *Spetsializirana prokuratura* (Specializētā prokuratūra, Bulgārija) uzsāka kriminālvajāšanu pret trīspadsmit personām, kuras tiek apsūdzētas kā tādas organizētas noziedzīgas grupas organizētāji un/vai dalībnieki, kuras mērķis bija izdarīt slepkavības, laupīšanas un zādzības, kā arī par citu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu šajā noziedzīgajā grupā. Divi no apsūdzētajiem ir TX un UW, kuri tiek apsūdzēti par dalību minētajā noziedzīgajā grupā, kas ir noziedzīgs nodarījums, par kuru ir piemērojams brīvības atņemšanas sods uz laiku no trim līdz desmit gadiem.

12 TX un UW tika informēti par nosacījumiem, ar kuriem viņu lietas iztiesāšana var notikt viņu prombūtnē, it īpaši, ja viņi bez pamatota iemesla neierastos uz tiesas sēdi, un par to, ka šajā gadījumā viņiem ir saistošs galīgais nolēmums pēc būtības un to nevar pārsūdzēt ar pamatojumu, ka viņi nav personīgi piedalījušies lietas izskatīšanā tiesā.

13 TX un UW tiesvedībā *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā krimināltiesa, Bulgārija) sākotnēji tika noturētas septiņas tiesas sēdes. Katrā no šīm sēdēm lieta tika atlikta. Dažu apsūdzēto prombūtnes slimības minēto tiesas sēžu datumā dēļ iesniedzējtiesa neveica tiesas izmeklēšanu un neveica pierādījumu iegūšanu. Minētā tiesa pārbaudīja šīs prombūtnes iemesla patiesumu, bet, lai gan tai bija būtiskas šaubas, nevarēja atspēkot apsūdzēto prombūtnes pamatotību.

14 Ar 2017. gada 19. un 26. aprīļa procesuālajiem aktiem iesniedzējtiesa lēma par iespēju pamatlietā noturēt tiesas sēdi minēto apsūdzēto prombūtnē.

15 Šajā ziņā, pirmkārt, tā konstatēja, ka šo apsūdzēto klātbūtne "objektīvās patiesības noskaidrošanai" valsts tiesiskā regulējuma izpratnē attiecībā uz inkriminētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem nav nepieciešama.

16 Otrkārt, viena no apsūdzētajiem prombūtnē iesniedzējtiesa, pamatojoties uz valsts tiesisko regulējumu, pamatlietas izskatīšanai noteica šādu kārtību:

– obligāta ieinteresētās personas advokāta klātbūtne un faktiski īstenota šīs personas aizstāvība;

– tiesas sēdes protokola kopijas nosūtīšana ieinteresētajai personai, lai tā varētu iepazīties ar tās prombūtnē veiktajiem tiesas izmeklēšanas pasākumiem un iesniegtajiem pierādījumiem;

– ieinteresētās personas iespēja izteikt vēlmi, lai tiktu veikta jauna šo pierādījumu iegūšana viņas klātbūtnē;

– ieinteresētās personas, kas nav ieradusies no savas gribas neatkarīgu iemeslu dēļ, tiesības, lai jau veiktas darbības tiktu atkārtotas, tai klātesot;

– ieinteresētas personas, kas nav ieradusies no savas gribas atkarīga iemesla dēļ, tiesības, lai pēc tās lūguma tiktu atkārtotas jau veiktas darbības, ja tās personiskā dalība konkrētā pierādījumu iegūšanas darbībā ir nepieciešama šīs personas interešu aizsardzībai.

17 Divpadsmit tiesas sēdēs, kas tika organizētas pēc 2017. gada 19. un 26. aprīļa procesuālajiem aktiem, daži no apsūdzētajiem dažādu iemeslu dēļ neieradās.

18 Šādi TX neieradās uz 2018. gada 16. maija tiesas sēdi no savas gribas neatkarīga iemesla, proti, slimības, dēļ. Savukārt UW nevēlējās ierasties uz šo tiesas sēdi. Viņus abus aizstāvēja viņu pilnvarotie advokāti. TX un UW tika nosūtītas minētās tiesas sēdes protokola kopijas, lai viņi varētu iepazīties ar viņu prombūtnē veikto pierādījumu iegūšanu.

19 TX un UW ieradās nākamajā tiesas sēdē, kas notika 2018. gada 30. maijā. Pēc apspriešanās ar saviem advokātiem viņi paziņoja, ka viņi bija iepazinušies ar 2018. gada 16. maija tiesas sēdes protokolu, kā arī pierādījumiem, kas tika iegūti viņu prombūtnē, un nevēlas, lai šie pierādījumi tiktu atkārtoti iegūti ar viņu dalību. Viņu prombūtnes laikā veiktās darbības netika atkārtotas.

20 TX jau atkal slimības dēļ neieradās uz 2018. gada 1. oktobrī notikušo tiesas sēdi. Šajā tiesas sēdē viņu pārstāvēja advokāts. TX prombūtnē iesniedzējtiesa veica noteiktu pierādījumu iegūšanu un tostarp nopratināja prokuratūras aicināto galveno apsūdzības liecinieku. TX tika nosūtīta minētās tiesas sēdes protokola kopija, lai viņš varētu iepazīties ar viņa prombūtnē veikto pierādījumu iegūšanu.

21 TX ieradās nākamajā tiesas sēdē, kas notika 2018. gada 17. oktobrī. Pēc apspriešanās ar savu advokātu viņš paziņoja, ka bija iepazinies ar 2018. gada 1. oktobra tiesas sēdes protokolu un viņa prombūtnē iegūtajiem pierādījumiem un ka viņš vēlas personīgi piedalīties galvenā apsūdzības liecinieka nopratināšanā. Iesniedzējtiesa apmierināja šo lūgumu un veica šī liecinieka atkārtotu nopratināšanu. TX bija iespēja pilnībā piedalīties šajā nopratināšanā un uzdot visus jautājumus, kurus viņš vēlējās uzdot.

22 Attiecībā uz UW iesniedzējtiesa norāda, ka saistībā ar tiesvedības apsūdzētā prombūtnē veikšanu pēc tam, kad apsūdzētais, pilnībā pārzinot lietas apstākļus, ir paziņojis par savu piekrišanu, valsts tiesību normās ir paredzēts, ka viņš tiek informēts par krimināllietas izskatīšanas tiesā norisi, viņa neierašanās sekām, kā arī obligāto advokāta dalību, kas ir Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punkta a) un b) apakšpunktā paredzētās garantijas.

23 Minētā tiesa uzsver, ka tai ir šaubas par pamatlietā aplūkojamā valsts tiesiskā regulējuma atbilstību Savienības tiesībām, it īpaši – ņemot vērā Direktīvas 2016/343 35. apsvērumu, un ka šīs šaubas attiecas uz nosacījumiem, ar kādiem var tikt izteikta spēkā esoša atteikšanās piedalīties tiesvedībā.

24 Attiecībā uz TX, kas dažās tiesas sēdēs nav piedalījies no savas gribas neatkarīgu iemeslu, proti, slimības, dēļ, iesniedzējtiesa uzskata, ka, ņemot vērā Direktīvas 2016/343 34. apsvērumu, varētu tikt konstatēts viņa tiesību piedalīties krimināllietas izskatīšanas tiesā pārkāpums, jo viņa prombūtne bija attaisnota. Tai rodas jautājums, vai šāds pārkāpums patiešām ir noticis, ņemot vērā darbības, kas pēc šīm tiesas sēdēm tikušas veiktas pēc TX lūguma.

25 Šajā ziņā attiecībā uz 2018. gada 16. maija tiesas sēdi iesniedzējtiesai rodas jautājums, vai TX paziņojums nelūgt atkārtot jau veiktās darbības ir uzskatāms par spēkā esošu atteikšanos no tiesībām piedalīties klātienē lietas izskatīšanā un vai Direktīvas 2016/343 35. apsvērumā paredzētā iespēja atteikties no dalības klātienē lietas izskatīšanā ir piemērojama arī attiecībā uz jau pabeigtām procesuālajām darbībām. Attiecībā uz 2018. gada 1. oktobrī notikušo tiesas sēdi iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai prokuratūras aicinātā apsūdzības liecinieka atkārtotā nopratināšana TX klātbūtnē ir pasākums, kas, ņemot vērā Direktīvas 2016/343 44. apsvērumu, ir pietiekams.

26 Iesniedzējtiesa precizē, ka TX un UW advokāti ir piedalījušies visās pamatlietā notikušajās tiesas sēdēs.

27 Šajos apstākļos *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā krimināltiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai apsūdzētā tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā, kas ir paredzētas Direktīvas 2016/343 8. panta 1. un 2. punktā, tos lasot kopsakarā ar šīs direktīvas 35. un 44. apsvērumu, ir pārkāptas, ja viena no tiesas sēdēm krimināllietā ir notikusi bez apsūdzētā klātbūtnes un viņš ir ticis atbilstīgi uzaicināts uz tiesas sēdi, informēts par neierašanās sekām un viņa aizstāvību ir nodrošinājis viņa izvēlēts advokāts, ja:

a) viņš uz tiesas sēdi nav ieradies tādu iemeslu dēļ, par kuriem viņš pats ir atbildīgs (proti, viņš nolēma nepiedalīties konkrētajā tiesas sēdē);

b) viņš uz tiesas sēdi nav ieradies no savas gribas neatkarīgu iemeslu dēļ (proti, slimības dēļ), ja viņš pēc tam ir ticis informēts par darbībām, kas veiktas, viņam nepiedaloties, un, pārzinot lietas apstākļus, ir nolēmis un paziņojis, ka:

– viņš neapšauba šo darbību likumību, atsaucoties uz savu neierašanos, un nepieprasa to atkārtošanu savā klātbūtnē;

– viņš grib piedalīties šajās darbībās, un tādēļ tiesa atkārtoti nopratina apsūdzētā nosaukto personu un dod apsūdzētajam iespēju pilnībā piedalīties nopratināšanā?"

Par prejudiciālo jautājumu

28 Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2016/343 8. panta 1. un 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram situācijā, ja apsūdzētais ir ticis laikus informēts par viņa lietas izskatīšanu un par viņa neierašanās uz šo lietas izskatīšanu sekām un ja šo apsūdzēto ir pārstāvējis viņa izvēlēts pilnvarots advokāts, ir paredzēts, ka apsūdzētā tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā nav pārkāptas, ja:

– viņš ir nepārprotami nolēmis neierasties uz kādu no saistībā ar viņa lietas izskatīšanu noturētajām tiesas sēdēm vai

– viņš nav ieradies uz kādu no šīm sēdēm tāda iemesla dēļ, kuru viņš nevar ietekmēt, ciktāl pēc šīs tiesas sēdes viņš ticis informēts par viņa prombūtnē veiktajām darbībām un, pārzinot lietas apstākļus, viņš ir pieņēmis lēmumu, ar kuru viņš paziņo vai nu to, ka neatsauksies uz savu prombūtni, lai apstrīdētu šo darbību tiesiskumu, vai arī to, ka viņš vēlas piedalīties šajās darbībās, tādējādi liekot valsts tiesai, kas izskata lietu, atkārtot minētās darbības, it īpaši, sarīkojot liecinieka atkārtotu nopratināšanu, kurā apsūdzētajam ir bijusi iespēja pilnībā piedalīties.

29 Ievadam ir jānorāda, ka Direktīvas 2016/343 mērķis, kā tas izriet no tās 1. panta un 9. apsvēruma, ir paredzēt kopējus minimālos noteikumus, kas ir piemērojami kriminālprocesā un attiecas uz konkrētiem nevainīguma prezumpcijas aspektiem un tiesībām piedalīties klātienē lietas izskatīšanā (spriedumi, 2018. gada 19. septembris, *Milev*, C-310/18 PPU, EU:C:2018:732, 45. punkts, kā arī 2019. gada 5. septembris, AH u.c. (Nevainīguma prezumpcija), C-377/18, EU:C:2019:670, 38. punkts).

30 Turklāt ir jāatgādina, ka, ņemot vērā ar šo direktīvu izvirzītā saskaņošanas mērķa minimālo raksturu, to nevar interpretēt kā pilnīgu un izsmeļošu instrumentu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 12. februāris, RH, C-8/19 PPU, EU:C:2019:110, 59. punkts un tajā minētā judikatūra).

31 Šajā ziņā minētās direktīvas 8. panta 1. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstis nodrošina, ka aizdomās turētajiem un apsūdzētajiem ir tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā.

32 Šīs pašas direktīvas 35. apsvērumā ir precizēts, ka aizdomās turētā vai apsūdzētā tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā nav absolūtas un ka saskaņā ar konkrētiem nosacījumiem aizdomās turētajam vai apsūdzētajam vajadzētu būt tiesīgam, tieši paužot savu gribu vai klusējot, nepārprotami no minētajām tiesībām atteikties.

33 Tādējādi Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punktā ir noteikts, ka dalībvalstis var paredzēt, ka tiesas sēde, kurā var tikt pieņemts nolēmums par aizdomās turētā vai apsūdzētā vainīgumu vai nevainīgumu, var notikt bez minētās personas klātbūtnes ar nosacījumu, ka – atbilstoši šīs tiesību normas a) apakšpunktam – aizdomās turētais vai apsūdzētais ir pienācīgā laikā informēts par tiesas sēdi un

par neierašanās sekām vai – atbilstoši šīs tiesību normas b) apakšpunktam – aizdomās turēto vai apsūdzēto, kas ir informēts par tiesas sēdi, pārstāv pilnvarots advokāts, kuru izraudzījies aizdomās turētais vai apsūdzētais, vai valsts.

34 Turklāt Direktīvas 2016/343 47. apsvērumā ir noteikts, ka tajā ir ievērotas Hartā un ECPAK atzītās pamattiesības un principi, tostarp tiesības uz taisnīgu tiesu, nevainīguma prezumpcija un tiesības uz aizstāvību.

35 Kā izriet no šīs direktīvas 33. apsvēruma, aizdomās turēto vai apsūdzēto tiesību piedalīties klātienē lietas izskatīšanā pamatā ir tiesības uz taisnīgu tiesu, kuras ir nostiprinātas ECPAK 6. pantā un kurām, kā tas ir precizēts paskaidrojumos attiecībā uz Pamattiesību hartu (OV 2007, C 303, 17. lpp.), atbilst Hartas 47. panta otrā un trešā daļa, kā arī tās 48. pants.

36 Šajā ziņā no Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka atklātas tiesas sēdes rīkošana ir ECPAK 6. pantā nostiprinātais pamatprincips. Šim principam ir īpaša nozīme krimināltiesību kontekstā, kurā vispārīgi ir jābūt pirmās instances tiesai, kas pilnībā atbilst ECPAK 6. panta prasībām, un kurā attiecīgā persona var likumīgi pieprasīt, lai tā tiktu "uzklausīta", kā arī tostarp izmantot iespēju mutiski izklāstīt savus aizstāvības pamatus, uzklausīt apsūdzības liecības, iztaujāt un konfrontēt lieciniekus (ECT, 2006. gada 23. novembris, *Jussila* pret Somiju, CE:ECHR:2006:1123JUD007305301, 40. punkts, un ECT, 2008. gada 4. marts, *Hüseyin Turan* pret Turciju, CE:ECHR:2008:0304JUD001152902, 31. punkts).

37 Saskaņā ar šo judikatūru nedz ECPAK 6. panta formulējums, nedz tā pamatideja neliedz personai brīvprātīgi tieši vai klusējot atteikties no lietas taisnīgas izskatīšanas garantijām. Tomēr atteikšanās no tiesībām piedalīties tiesas sēdē ir jākonstatē nepārprotami, un tā ir jāpapildina ar minimālajām garantijām, kas atbilst šī pasākuma nozīmīgumam. Turklāt tā nedrīkst būt pretrunā kādām būtiskām sabiedrības interesēm (ECT, 2006. gada 1. marts, *Sejdovic* pret Itāliju, CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 86. punkts, kā arī ECT, 2018. gada 13. marts, *Vilches Coronado* u.c. pret Spāniju, CE:ECHR:2018:0313JUD005551714, 36. punkts).

38 Pamatlietā pret vairākām personām tika uzsākta kriminālvajāšana par to, ka tās ir organizējušas un/vai piedalījušās organizētā noziedzīgā grupā. Apsūdzēto tiesvedības sākotnējā stadijā viņi, pamatojoties uz valsts tiesisko regulējumu, tika informēti par nosacījumiem, ar kādiem šīs lietas izskatīšana varētu notikt bez viņu klātbūtnes, ja viņi neierastos bez pamatota iemesla. Turklāt apsūdzēto advokāti piedalījās visās šo apsūdzēto tiesvedībā notikušajās tiesas sēdēs.

39 Prejudiciālais jautājums, pirmkārt, attiecas uz situāciju, kad apsūdzētais apzināti atsakās ierasties uz kādu no saistībā ar viņa lietas izskatīšanu noturētajām tiesas sēdēm.

40 Ņemot vērā jau Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punkta formulējumu, ir jānorāda, ka tādā lietā kā pamatlieta gan šīs tiesību normas a) apakšpunktā, gan arī tās b) apakšpunktā paredzētie nosacījumi ir ievēroti.

41 Turklāt no iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka UW atteikšanās no savām tiesībām piedalīties tiesas sēdē bija papildināta ar minimālajām garantijām, kas atbilst šī pasākuma nozīmīgumam, un ka var konstatēt, ka šī atteikšanās nav pretrunā nekādām būtiskām sabiedrības interesēm.

42 Šādos apstākļos ir jākonstatē, ka Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punktam nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka apsūdzētā tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā netiek pārkāptas, ja viņš ir nepārprotami nolēmis nepiedalīties kādā no saistībā ar viņa lietas izskatīšanu noturētajām tiesas sēdēm, ja viņš ir ticis informēts par šīs tiesas sēdes rīkošanu un minētajā tiesas sēdē viņu ir pārstāvējis pilnvarots advokāts.

43 Iesniedzējtiesas uzdotais jautājums, otrkārt, attiecas uz situāciju, kurā apsūdzētais saistībā ar viņa lietas izskatīšanu noturētajās tiesas sēdēs nav varējis piedalīties no savas gribas neatkarīga iemesla, proti, slimības, dēļ.

44 Direktīvas 2016/343 34. apsvērumā ir noteikts – ja aizdomās turētie vai apsūdzētie nespēj klātienē piedalīties lietas izskatīšanā tiesā tādu iemeslu dēļ, kurus tie nevar ietekmēt, tiem vajadzētu būt iespējai valsts tiesību aktos paredzētajā laikposmā lūgt noteikt jaunu tiesas sēdes datumu.

45 Iesniedzējtiesa jautā Tiesai, no vienas puses, par situāciju, kurā apsūdzētais, kurš no savas gribas neatkarīga iemesla dēļ nav varējis ierasties uz saistībā ar viņa lietas izskatīšanu noturēto tiesas sēdi un kurš ir ticis informēts par viņa prombūtnes laikā šajā tiesas sēdē veiktajām darbībām, ir paziņojis, ka viņš neatsauksies uz minēto prombūtni, lai apstrīdētu veikto darbību tiesiskumu, un ka viņš nevēlas to atkārtotu veikšanu savā klātbūtnē.

46 Šajā kontekstā ir jākonstatē, ka šādu nostāju var uzskatīt par nepārprotamu atteikšanos no tiesībām piedalīties attiecīgajā tiesas sēdē.

47 No otras puses, iesniedzējtiesa norāda uz situāciju, kurā apsūdzētais ir paziņojis, ka viņš vēlas savas prombūtnes laikā veikto darbību atkārtotu veikšanu savā klātbūtnē, kā rezultātā tikusi organizēta liecinieka atkārtota nopratināšana, kurā apsūdzētajam ir bijusi iespēja pilnībā piedalīties.

48 Šajā ziņā persona, kas ir panākusi, ka tiesas sēdēs, uz kurām tā nav varējusi ierasties, veiktās darbības tiek atkārtotas viņa klātbūtnē, nevar tikt uzskatīta par tādu, kas nav piedalījusies savas lietas izskatīšanā.

49 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2016/343 8. panta 1. un 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem tiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā situācijā, ja apsūdzētais ir ticis laikus informēts par viņa lietas izskatīšanu un par viņa neierašanās uz šo lietas izskatīšanu sekām un ja šo apsūdzēto ir pārstāvējis viņa izvēlēts pilnvarots advokāts, ir paredzēts, ka apsūdzētā tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā nav pārkāptas, ja:

– viņš ir nepārprotami nolēmis neierasties uz kādu no saistībā ar viņa lietas izskatīšanu noturētajām tiesas sēdēm vai

– viņš nav ieradies uz kādu no šīm sēdēm tāda iemesla dēļ, kuru viņš nevar ietekmēt, ciktāl pēc šīs tiesas sēdes viņš ticis informēts par viņa prombūtnē veiktajām darbībām un, pārzinot lietas apstākļus, viņš ir pieņēmis lēmumu, ar kuru viņš paziņo vai nu to, ka neatsauksies uz savu prombūtni, lai apstrīdētu šo darbību tiesiskumu, vai arī to, ka viņš vēlas piedalīties šajās darbībās, tādējādi liekot valsts tiesai, kas izskata lietu, atkārtot minētās darbības, it īpaši, sarīkojot liecinieka atkārtotu nopratināšanu, kurā apsūdzētajam ir bijusi iespēja pilnībā piedalīties.

Par tiesāšanās izdevumiem

50 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav pamatlietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (sestā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2016/343 (2016. gada 9. marts) par to, lai nostiprinātu konkrētus nevainīguma prezumpcijas aspektus un tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesā, 8. panta 1. un 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem

tiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā situācijā, ja apsūdzētais ir ticis laikus informēts par viņa lietas izskatīšanu un par viņa neierašanās uz šo lietas izskatīšanu sekām un ja šo apsūdzēto ir pārstāvējis viņa izvēlēts pilnvarots advokāts, ir paredzēts, ka apsūdzētā tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā nav pārkāptas, ja:

– **viņš ir nepārprotami nolēmis neierasties uz kādu no saistībā ar viņa lietas izskatīšanu noturētajām tiesas sēdēm vai**

– **viņš nav ieradies uz kādu no šīm sēdēm tāda iemesla dēļ, kuru viņš nevar ietekmēt, ciktāl pēc šīs tiesas sēdes viņš ticis informēts par viņa prombūtnē veiktajām darbībām un, pārzinot lietas apstākļus, viņš ir pieņēmis lēmumu, ar kuru viņš paziņo vai nu to, ka neatsauksies uz savu prombūtni, lai apstrīdētu šo darbību tiesiskumu, vai arī to, ka viņš vēlas piedalīties šajās darbībās, tādējādi liekot valsts tiesai, kas izskata lietu, atkārtot minētās darbības, it īpaši, sarīkojot liecinieka atkārtotu nopratināšanu, kurā apsūdzētajam ir bijusi iespēja pilnībā piedalīties.**

[Paraksti]